

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!
na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, priljublje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (134)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 133.

Chicago, Ill., 29. marca (March), 1910.

Leto (Vol.) V.

Splošen pregled.

Še nikdar niso meščanski političarji ribali tako v kalnem kot letos, ker hoče prohibicionistiška stranka da z glasovanjem reši gostilniško vprašanje. Samoobsebi je umevno, da vsak delavec glasuje proti prohibiciji. Ali jasno je tudi, da vsak delavec glasuje tudi za socialistične občinske odbornike. Na glasovnici naj vsak delavec krožek poleg besede socialisti naredi križec. Pri specialnem vprašanju "shall this City become anti-saloon territory" (naj to mesto postane protikrčmarsko ozemlje) naj pa pri besedi "no" naredi križec.

Delavci morajo v prvi vrsti paziti, da pri prohibicionistiškem gibanju ne profitirajo kapitalistične stranke.

Za to pripravimo se enkrat, da ne bo zmešnjave. Najprvo glasujte za socialistične mestne odbornike, pri specialnem vprašanju pa z ne. Tako storite dvoje. Glasujte za svoja načela in proti kapitalistični družbi, poleg pa proti ameriškim terejalcem — prohibicionistom.

Ako vam bo kdo priporočal glasovati za republikansko, demokratično ali neodvisno (independent) stranko, tedaj odklonite, ker so vse tri stranke kapitalistične, kot je prohibicionistiška.

Volite za mesto se bodo vršile dne petega aprila tega leta.

Pozor delavci v Chicagi, da vas kapitalistični agitatorji ne oslepajo za vaše glasove.

Najnovejšje podjetje J. Pierpont Morgana, potrustjanjenje avtomobilne industrije nam zopet prikazuje kapitalistično nevarnost v popolni nagoti. Morgan je dandanes nadkrilil vse svoje nasprotnike. Njegov edin resen konkurent je bil Harriman. In ko je umrl, je Morganova sila zopet narasla za nekaj sto milijonov. Čez največja podjetja v republikli je Morgan skoraj neomejen gospodar. Poč njegovim kapitalističnim željami so dandanes že trust za jeklo monopolizirane parobrodne družbe, brzojavne in telefonske družbe, železnice in zavarovalne družbe. Izvedeni računajo, da je Morgan danes gospodar preko 3700 milijonov dolarjev. Ta svota presega za 1600 milijonov dolarjev denar, ki je v gotovini danes v prometu v Zed. državah.

Industrijski cesar Morgan ima večjo moč kot katerikoli cesar na svetu. Po njegovi volji mora plezati tudi vlada. Ako ameriško ljudstvo ne bo postati tlačen peščice trustjanov, tedaj mora narediti konec kapitalističnemu gospodarstvu.

Skraini čas je že za to!

Nekateri moralneži in terejalci vidijo največji greh in pogubo za človeško dušo, če človek izpije kozarec vina ali čašo piva. Svojih napak in grehov ne vidijo. Ako bi se tem moralnežem in terejalcem res šlo za kulturo, tedaj bi svoje bojne kopje obrnili proti današnjemu kapitalističnemu sistemu, ki provroča, da imamo suroveže, pretepače, pijance, hudo-delece in bedake.

Boja proti kapitalizmu je treba, vse drugo je pa bedastoča ali pa navaden in direktn "švindl".

Prusija danes res španceira na višku kulture in civilizacije. V narodni politiki jo ne doseže nobena država na svetu, ker se trudi domače prostitutke obvarovati inozemske konkurence. Pruski minister za notranja dela je zaukazal odgonskim potom odgnati vse inozemske prostitutke. Ukaz ministra soglašajo popolnoma s colnijsko obrambo politiko Nemčije. Nemški "greh" je dandanes že najbrž tako grd in ostuden kot francoski. Zategadelj je lahko u-meti, zakaj minister brani doma-

še prostitutke pred tujo konkurenco.

Nemčija brani nemške junckerje z visoko colnino pred tujo konkurenco, pruski minister pa pruske prostitutke z odgonskim vozom.

Pruska deželna zbornica je sprejela z 238 glasovi proti 188 zakonsko spako, kateri pravijo volilna preosnova. Za volilno "preosnovo", ki je navaden humbug, so glasovali nazadnjaki vseh barv. Nazadnjaški brati so bili še vselej in povsod složni, kedar je bilo treba ljudstvu ukrasti pravice.

Socialistična stranka je izjavila, da bo nadaljevala boj za splošno enako in direktno volilno pravo, in da ne odneha od boja, dokler ljudstvo ne dobi svojih pravic.

Med Kanado in Zdr. drž. pride najbrž do carinske vojne. Nemške tvrdke so že nosile svoje agente z vzorci preko oceana, da poplavijo Kanado.

Kapitalisti provročajo zavoljo profita carinske vojne, stroške za vojno pa plača povsod ljudstvo.

Kedaj se bodo narodi spametovali in rekli: Proč s carino, ki koristi le kapitalistom!

Naselniška gosposka je sistirala nabor Rusov v Mandžuru za delo na sladkornih nasadih v Honolulu.

Zadnje tedne so bili veliki kravali v Honolulu. Prišli je 332 Rusov, katerim so agnetje obljubili \$48 plače na mesec in akter sveta za osebo. Lastniki nasadov so pa hoteli plačati le \$22 mesečno, o prostem zemljišču pa niso hoteli slišati besede.

Tako varajo kapitalisti naseljenec. Po svojih agentih jim obljubijo nebesa že na tem svetu. Ko pa pridejo naseljeneci, jih pa pošljejo v pekel in snedo dano besedo.

W. C. Holden, izvedenec v finančnih zadevah pri brooklyn-skem listu "Eagle" je izračunil, da je imel v minoletem letu trust za jeklo in železo \$131,500,000 čistega dobička. Holden je tudi dokazal, da je trust z maloštevilnimi neodvisnimi tvrdkami sklenil tajno pogodbo in tako vbil vsako konkurenco.

Naobratno je pa določil kongres, da trust za jeklo in železo sploh ne eksistira in je nepotrebno nastopiti proti njemu.

In delavci, ki delajo v peklih trusta za jeklo in železo, pa ne vedo, da trustjani vsled carinske politike umirajo lakote pri penečem šampanjcu in najfinejših in najokusnejših jedilih.

Bratje, delavci le tako naprej! Organizirati se nočete. Le skrbite še nadalje za trustjane in zamerjajte svoje deo. Ne čitajte delavskih časnikov in socializma se bojte, kot peklenšček izraza.

Posledice ne bodo izostale. Vaši gospodarji bodo sedeli pri polnih skledah; tisti, ki vam obe-tajo rajsko veselje po smrti, bodo imeli rdeče nosove, tolsté obraze in debele trebuhe. Vi, bratje delavci bodete pa imeli suhe in med-le obraze, vaši otroci bodo zopet sužnji, po smrti pojdetje pa gorki v nebesa. In sicer pojdetje v tista nebesa, v katere ne verjamejo kapitalisti, farizeji, pismarji in pis-mouki.

Menda, razumete bratje delavci!

Carnegie, kralj jekla in železa ustanovlja knjižnice. Vsi ljudje, ki ljubijo bolj svoje pse kot svojega bližnjaka, pa pravijo, da je Carnegie človekoljub, ameriški mecen, ker ustanovlja in gradi knjižnice, ki imajo služiti ljudstvu v izobrazbo.

Carnegie je človekoljub, ustanovlja in gradi knjižnice! Carnegie pa tudi svojim delavcem ne dá časa za izobrazbo. V njegovih jeklnah in plavžih de-

lajo delavci 10—12 ur. Delo je težko in trdo.

Ali je Carnegie res človekoljub, ker ustanovlja in gradi knjižnice, njegove delavce pa izkorišča pri trdem in napornem delu tako, da sploh nimajo časa za čitanje in izobrazbo!

Lepa hvala za take človekoljubel!

Razsodba illinoiškega prizivnega sodišča glede ulično železniških vslužbencev ima velik in resen pomen za delavce vseh strok.

Sodišče je izreklo, da je pravica delavcev do organizacije zločin. Prisilili se hoče unije, da dovolijo delati v organiziranih delavcih tudi garjeveem — po tržaško krumirjem. Ako bi unija silila neorganizirane delavce — garjevee vpisati se v unijo, je po nagovorih illinoiškega prizivnega sodišča tako početje zarota, torej zločin.

Dvajset vslužbencev čikaške ulično železniške družbe (Chicago Railways Co.) je z dnem 1. februarja 1908 iztopilo iz unije. Unija je na to izjavila, da proglasi štrajk, ako se teh vslužbencev ne odpusti. Izdajalci delavcev so zaprosili za sodnijsko prepoved, katero jim je pa sodnik Walker odklonil, da bi uniji zabranili stavko. Delavske poturice so na to apelirale na prizivno sodišče, katero je ugodilo nasprotnikom unije.

S to razsodbo je koalicijska svoboda delavcev "fuč". In uničenje delavskih strokovnih organizacij je le še vprašanje časa. Ako vsak garjevec izposluje lahko sodnijsko prepoved, ki mu dovolji, da lahko dela z organiziranimi delavci in zviša sadove, katere so umijski delavci priborili v hudem in težkem boju, ne da bi kedaj z mezineem genil za unijo, potem je praktično unija iluzorična in mora propasti. Kaj temu logično sledi, pa zapopade lahko vsakdo, ki ima mesto slame v svoji glavi zdrave človeške možgane. Kapitalisti bodo določali plačo in delavni čas, delavci bodo pa navadni sužnji, ki ne bodo smeli črhiniti besedice. S tem so delavci izven prava, ker se složen nastop delavcev smatra za zaroto, ki je po kazenskem zakoniku zločin, katerega se ostro kaznuje.

Ali tako naziranje ne straši le pri prizivnem illinoiškem sodišču, marveč ga najdemo pri vseh sodiščih, kar dokazuje razsodba okrajnega zveznega sodišča v Richmond, Va. In kdo je temu kriv? Delavci in nihče drugi! Tisočkrat so delavski listi priporočali: Volite v postavodajne zastope in sodnikom socialiste — svoje tovarise delavce. In delavci so pa ostali gluhi. No, kdor neče poslušati, ga pa tepe nadloga.

Zbornični komité je odločil odložiti vse zakonske predloge glede poostrenja naselniškega zakona do prihodnjega zasedanja. S tem je minola nevarnost, da zmagajo domišljavi nativisti. Nativisti so posebno priporočali dva predloga: izobraževalno skušnjo in pa povišanje osebnega naselniškega davka.

Nativisti so povdarjali, da je med inozemci percentuelno največ hudodelecev. Nasprotno so pa statistično dokazali v letnem poročilu za okraj Allegheny, da je 34 odstotkov inozemcev v prisilni delavnici, drugi so pa rojeni Američani, ali Angleži ali Irči, katere Američani tudi prištejajo domačinom.

Ta statistični dokaz le dokazuje, da so se nativisti s svojo trditvijo blamirali do cela in da zločini niso v nobeni zvezi s kakšno narodnostjo, marveč so krive družabne razmere, da imamo zločince.

Tudi v Avstraliji se širi in raste socializem med ondotnimi delavci. Hitro naraščajoči industri-elni razvoj je pomnožil brezposelno armado. In ostrí zakoni proti strokovnim delavskim organizaci-

jam so pripomogli, da so se delavci pričeli zavedati svojega razreda.

Strokovne organizacije so pričele izdajati svoj dnevnik, kar pomeni velik napredek v boju delavcev za osvobodjenje delavcev iz kapitalistične sužnosti.

Socializem maršira, raste in se širi! Na tem ne morejo nič spre-meniti brutalna kapitalistična sila in lažnjiva poročila kapitalističnih časnikarjev.

Stari, angleški Edvard, kateremu pravijo kralj, je šel po vzoru neke posebne vrste dam na stara leta med pobožnjake.

V nekem odgovoru, katerega je naslovil na škofa v Canterburyu in Yorku, hvali krščansko vero in trdi, da vsaki dan moli, da bi bog obvaroval deželo vojne. Zahvaljuje se bogu, da je med vevlasti soglasje.

Ko je bil Edvard mlad, je malo govoril o molitvi, pač pa mnogo o ljubezni.

Ali časi se spreminjajo in Edvard tudi.

Mi se ne nadajmo nič dobrega, ko zastopnik angleškega imperia-lizma moli za mir. Take molitve so sumljive!

Počasi dobivamo oskrbo za starost tudi v ameriški republikli. Američani so nekoliko počasi in slednjost se vendar zavedajo svojih dolžnostih, ako ne do ljudij, pa do konj.

V Bostonu so ustanovili družbo za podporo starih in obnemoglih konj. Ta družba pobija navado prodajati stare konje, da jih potem kdo muči do smrti.

Torej napredek!

Kedar bodo Američani skazali zaostri usmiljenja in človekoljubnosti do konj in živali sploh, menda pridejo potem na vrsto delavci.

Seve, ako se do tistega časa ne bodo delavci pomagali že sami.

Iz Rusije prihaja vest o novih policijskih lumparijah. Senator Garin, ki je vodil preiskavo glede petersburške policije, je dognal, da je policija prodala mnogo orožja za nizko ceno trgovcem, katerega je leta 1909 zaplenila pri revolucionarjih. Nadalje je dokazal, da je policija izpustila mnogo aretiranih oseb, ki so bile tako premožne, da so lahko podkupile policijo.

Iz tega poročila se da sklepati, da je policija nalašč aretirala bogate osebe, ker je pri aretaciji računila že visoko podkupnino. Da se pa število aretiranih oseb ni znižalo, je pa aretirala siromake, katerim je s pričanjem po krivem pomagala na vislice, proganstvo ali pa v ječo.

Petersburški policaji so res lep vzor policajev, na katere je lahko ponosen okrvavljeni ruski car.

ZRTEV SVOJEGA PREPRIČANJA

V bolnici dijakonije v Spokane, Wash. je umrl S. O. Chinn. Tridesetletni Chinn je po zapovedi policijskega paše Sullivana živel 35 dni ob vodi in kruhu. Umrl je vsled lakote kot mučenec v boju za svobodo govora v Spokane, Wash. Kot nekdanji krščanski mučenec je vstopil za svoje prepričanje. Vrgli so ga v ječo in stragali, dokler ni umrl lakote.

Ko je prišel v ječo je bil čvrat in krepak mož. In danes že počiva v gomili.

Časten mu spomin! Za njim vstajajo drugi, novi bojevnikji za ljudsko svobodo in pravo. In ostajali bodo, dokler bo-mo imeli na svetu sužnje in gospodarje!

Rockefellerjeva ustanova za dobrotelost in (!) naobrazbo je zdaj tista pesem, katero godejo kapitalistični listi z velikim hrupom. "Slava Rockefellerju!" Rockefeller je tisti mož! Oglasil se je celo papež in ga blagoslovil.

Papež ga lahko proglasi tudi za svetnika, če hoče, ko se stari John za vedno poslovil od svoje milijarde. Kaj je pa Rockefeller storil? Mislite si človeka, ki vas ustavi na cesti z revolverjem v roki, vas prisili, da dvignete roke kvisku in vam izprazni vse žepa do čistega. Ta človek pa pride drugi dan k vam in reče: "Da vas oškodujem, zakar sem vas včeraj oropal, bom dal eno tretjino ropa vaši cerkvi." Pravtako je naredil in še dela Rockefeller. Razume se, da on ne ropa z revolverjem na cesti, pač pa potom kolosalnega profita, katerega izeeja iz petroleja, kar je logično rop. Rockefeller je dal že čez 50 milijonov dolarjev raznim cerkvam in drugim reakcionarnim zavodom, kar ne donaja delavstvu niti najmanjše koristi. Ej, pamen-ten je John D.! Da ostanejo delavci večni sužnji, treba je pred vsem zaslužniti njih mišljenje in čut. To pa kaj rada izvrši cerkev in "charity-business". — Prevk-ar pa beremo v časopisju, da je Rockefeller zadnji teden dobil ček za \$4,500,000 kot četrtletno dividendo od Standard Oil Co. V prihodnjih treh mesecih mu bo dalo ljudstvo spet toliko, nakar bo lahko zopet vrgel milijon za "charity". — Rockefeller naš, ki si v Ameriki, pridri k nam tvoje kraljestvo . . .

Predsednik Taft se je predzadnji teden spet mudil v Chicagu. Govoril je osem govorov o tem in onem in marsičem — a rekel ni niti jedne besedice o velikem delavskem boju v Philadelphiji in Pennsylvaniji sploh. In tamošnje delavstvo, kakor čujemo, je še posebej apeliralo na Tafta, da posreduje; toda Taft neče ničesar slišati. Zopet nov dokaz, kako se naš "skrbni" predsednik jako zanima in briga za delavce.

Veliki škandal grafta v Pittsburgu, Pa., je oživel na novo. Štirikdeset "mestnih očetov" je radevoljno odkrilo državnemu pravdniku, da so prejemale podkupnino, samo da bi se jim olajšala kaznen. Sedaj je dokazano, da je bil ves pittsburgski koncil v rokah lokalnih kapitalistov korporacij. Mestne ordinanee so bile na prodaji. Kapitalisti so lahko kupili vsak zakon, kakršnega so želeli. Kakor sami priznajo, dobili so "mestni očetje" sledeče svote za glas: Dr. H. Weber \$10,000; Isaac Mathias \$720; J. H. Turner \$260; Irwin Rothpletz \$500; Fr. W. Bon-nint \$81; N. F. Savage \$200; W. Bader \$150 itd. — Krasna ilustracija blaženihrazmer v sistemu svetega privatnega lastništva!

Najnovejšje: jetniški trust! Sedaj je prišlo na dan, da Reliance Sterling Manufacturing Co. v Indiani ni nič drugega, kakor veliki jetniški trust, ki kontrolira enajst kaznilnic in reformatarijev, kjer kaznjenci šivajo srajce, žepne rute in spodnje perilo. Ta zloglasna kompanija namreč odjemlje srajce, izdelane od kaznjencev, po ničevnih cenah, da lažje konkurira na trgu z enakim blagom, ki ga izdeluje svobodna industrija. Kako velikanski dobiček je pri tem "businessu", dokazuje dejstvo, da dobi "jetniški trust" iz kaznilnic v Trentonu tucat delavskih hlač po 50 centov, med tem ko je pri firmah za izdelovanje oblek najnižja cena za tucat hlač \$1.75. Lansko leto so jetniki v Zed. državah izdelali 4,500,000 srajce ali 75% od vsega izdelka. Kako velikansko škodo trpi vsled tega industrija te vrste, si lahko mislimo; stotine poštenih delavcev in delavk je že izgubilo delo samo zato, ker se tvornice ne morejo kosati z jetniškim delom. — Seveda, brez običajnega grafta tudi tu ni. Nadzornik neke jetnišnice v New Yorku je pri prodaji od jetnikov izdelanega blaga zaslužil \$10,000 "komišna". V Kentucky, so spodilil iz službe tudi jednega vodjo kaznilnice, kateri je

jemal podkupnino od "jetniškega trusta". Tako se dela. Male tate-vo stražijo v zaporu veliki tatovi; male roparje imajo pod ključem veliki roparji — človeka zapro-radi tatvine, in državna uprava v zvezi s sleparskimi kapitalisti potem okrađe in oropa njega za produkt njegovega dela. Obenem je pa tudi drugi delavec zunaj ječe brez dela, ker ne more konkurirati z brezplačnim delom jetnika, in ker je dandanes tudi brezposelnost že "zločin", zabrede tudi ta kmažu v kaznilnico. Tako se delajo "zločini" — tako se polnijo ječe — tako vlada ta milijonkrat prokleti sistem!!

Koliko svinca se danes porabi za vlivanje krogelj, ki so namenjene za ubijanje ljudij. Ko bi ljudje ne bili taki barbari, ko bi bili v resnici civilizirani, zivali bi iz svinca namesto krogelj črke, s katerimi bi tiskali knjige za splošno izobrazbo najširših ljudskih mas.

Skušnija je pokazala, da mnoge delavce ne zdrami ne prijazna beseda, ne sramotno majhna plača, ne brezposelnost, ne glad niti skrajna revščina — zdrami ga šele policijski kol, ko mu tresne na glavo. Navadno je pa že takrat prepozno.

Delavce se trudi leta in leta, morda celo življenje, da si pribri-ni par sto dolarjev, ktere ponese v banko. Ne tako kapitalist. Kapitalist da tiskati nekaj kosov papirja, katerega imenuje delnice ali "bondi", gre k bankirju, pri kateremu delavce shranil svoje krvave dolarje, dobi za tiste papirje večjo svoto denarja in začne "business". Najme delavce, ktere oskubi pri plači, in tako v jednem letu naredi tisoče, morda milijon dolarjev profita — poslužujoč se delavčevega denarja v banki. Ej, prebrisan je kapitalist, veliko bolj prebrisan kot pa delavec, ki misli, da je ves svet njegov če ima par sto dolarjev v banki! Revez morda misli, da je njegov denar v banki; on ne ve, da kapitalist dela z njim business. Blagoslovljen je sistem!

Krvavoroki španski idijot Alfonso, morilec človekoljubja Ferrera, namerava to leto obiskati Belgijo. "Le Peuple", bruseljski socialistični list piše: "Govori se, da pride španski kralj Alfonso meseca julija v Bruselj. No, to je civilizirana zemlja . . . ali se bo upal?" — K temu dodaje pariška "Humanite": "Ako pojde po kopnem, moral bo vsekakor iti čez Francosko. No, mi mu hočemo v Parizu prirediti tak sprejem, da ga ne bo tako hitro pozabil."

Tako je prav, kajti španski kralj rabelj ni vreden, da ga solnce greje.

Dokler ljudje umirajo na jedni strani vsled glada, mraza in nagote, a na drugi vsled brezmejne prenažrtosti, tako dolgo ni nobene civilizacije! Revščina je dokaz, da je človeštvo kljub vsemu svo-jemu napredku še vedno v dobi barbarizma. Država ne more odpraviti revščine, cerkev ne more odpraviti revščine, celi družabni sistem je ne more odpraviti. Prava civilizacija bo še le takrat, ko človeštvo zdrobi revščino in nje izvor: privatno lastništvo; ko bo vsak človek dovolj preskrbljen materialno. Gmotno preskrbljen človek ima pa tudi veselje in voljo do razvedrila in naobrazbe. To bo socializem. In ta čas pride.

"The New York World" poroča, da je neka žena v New Yorku prodala svoje lase, da je enkrat potolažila glad svojih otrok. Spet lepa slika blaženih razmer naše prevzvišene civilizacije! In proletaev ni še prav nič sram, da z glasovnicjo podpirajo ta divji sistem!

Nedavno je protestantski duhoven P. H. Barker v Maywoodu, Ill., pisмено vprašal petindvajset najplivnejših delavskih voditeljev širom Amerike: "Zakaj se dober del delavstva kot razred ne briga za cerkev?"

Večina teh delavskih voditeljev mu je na to vprašanje — kar je duhoven potem sam obelodanil — odgovorila sledeče:

"Resnica je, da 80 do 85 odstotkov ameriških delavcev ne obiskuje cerkve. Vsestranska izobrazba vpliva na delavca vsaj kolikor toliko, da si lahko ustvari samostojno mišljenje in sodbo. Zakoni te dežele so naklonjeni trutom; delavci se morajo teško boriti za svoji obstanek. In delavci dobro vedo, da v tem boju jim cerkev niti najmanj ne koristi. Z molitvami niti s poslušanjem nedeljskih pridig si ne morejo kupiti ne kruha niti obleke. Dalje si je moderni delavec osvojil kolikor toliko znanstva. Naučil se je, da je zemlja posledica naravnega razvoja, ki je trajal milione let; zato ne veruje več v cerkveno doktrino, da je bil svet ustvarjen v šestih dneh, kar cerkev zahteva, da mora verjeti. Ameriška cerkev je nekristjanska, protiljudska in protiameriška. Cerkev zre kar na kapital in doli na proletarijat. Cerkev prezira delavce, zato pa delavci prezirajo cerkev."

Te besede delavskih voditeljev — katerih imena je omenjeni duhovnik zamolčal — kažejo jasno kot beli dan, kakšno stališče zavzema ameriško organizirano delavstvo napram cerkvi, pa naj si je ktere že barve ali sekte. In ti voditelji najbrž niso socialisti; dotični duhoven vsaj ne pove tega.

Da je veščed ameriškega delavstva — tudi nezavednega in nesocialističnega — na tem stališču se ni čuditi. Saj je vendar vzgojeno v republiki, ktera je od svojega postanka prosta cerkvena gospodstva. Prepred med cerkvijo in delavstvom se je pa poglobil in razširil toliko bolj, kolikor večji je boj med delom in kapitalom. Privatna ameriška cerkev vseh sekt je zvesta dekla kapitalizmu. Kapitalist ima na jedni strani policijo in vojaštvo, da pobija štrajkujoče delavce, a na drugi strani ima pa cerkev, da ubija revolucionarno mišljenje in nezadovoljnost delavcev. Zato pa Rockefeller, Carnegie in drugi milijonarji podpirajo cerkve. Oni že vedo zakaj!

Da! cerkev je protiljudska; cerkev je protidelavska! Cerkev je vedno bila, in je še danes na strani zatiralcev in vladajočih. Cerkev štiti in podpira vsakega monarha in despota.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Chisholm, Minn. Sporočam, da se bodo vršile delavske slavnosti resnično od delavcev izbranega delavskega dne 1. maja. t. l. ker pade ravno nedelja na ta dan. Za ta dan se pozivlja vse delavstvo brez razlike na pre-

pričanje, da se zagotovo udeležijo skupne delavske slavnosti. Govorilo se bode v več jezikih. Slovenci, ne pozabite priti. S. Božič.

Monongahella City.

Centeni urednik Proletarca! Dovolite mi malo prostora, da opišem nekoliko tukajšnje razmere. Kar se dela tiče po premogokopih, gre bolj počasi do aprila. Potem se pa ne ve, kako bodo sklenili premogarski baroni. Delavce imajo itak za sužnje, podobne tistim revežem, kateri so se preživljali s tem, kar je padalo od bogatinovih miz. Kapitalist krađe nam naše pravice in naš zaslužek. Koliko delavcev mora trpeti, da zamore jeden kapitalist dobro živeti. Da mu pa le toliko, da ne more v današnjih razmerah delavce ne živeti ne umreti.

Jaz sem tudi postal žrtev kapitala. Ne jesen mi je odtrgalo nogo, oziroma zlomilo, pa nisem še danes za delo in tudi ne vem, kdaj bom.

Nedavno mi je prišel v roke neki katoliški list, kateri je modroval, da je dovolj, če dobi jeden delavec, oziroma njegova družina \$1800 za odškodnino, če mora umreti v kakih rovih. Tak list je naravnost v službi kapitala ker ga zagovarja. Pa to je bilo vedno tako. Cerkev je vedno podpirala kapitalizem če že ne z drugim, s tem, da je pridigovala, da je božja volja, da kapitalist na tem svetu odira delavce. In tako znajo mamiti delavca, da v svoji zaslepnosti znese še tisto, kar zasluži v cerkvi. Le zasledujte zdaj po praznikih, kako jih znajo dobro porabiti. Vsak praznik je za to, da se malo poskuse ljudi. Če živi sto ljudi, pa že daje za božič po par sto, za veliko noč par sto, potem pa še ob drugih prilikah.

Delavec, kje si še. Čitaj in naročaj dobre delavske liste, kateri ti bodo odprli oči, pa boš videl v kakih temi živis. Razširjajte povsod Proletarca, ker to je v resnici dober delavski list.

Johan Julius.

Frontenac, Kas.

Dragi sodrug urednik! Prosim, da bi vrstili teh par vrstic v nam priljubljeni list Proletarec. Saj se od nas redkokedaj kaj bere. Poročam, da je tudi mene zadela nesreča in mi je v jami zmečkalo nogo. Zdaj imam čas premišljevat in prebirati naš dobi list Proletarec. Veših pogledam malo ven kjer se pravkar prebujata narava.

Jaz nisem imel lista Proletarec do zdaj in reči moram, da mi je žal, ker je list zelo dober za nas delavske trpine. Zelo lepo popisuje in daje navodila, kako se moramo združiti in organizovati, da bomo prišli čimprej do naših pravic.

Ampak žalostno je, da je še toliko delavcev, kateri ne vedo, kaj je v njihovo korist. Tukaj jih je precej. Nekaj jih je tudi takšnih, ki znajo zelo dobro bobnati z jezikom, ampak da bi kaj razumeli, tistega pa ni. So take vrste, ki znosijo do malega vse našemu dominusu. Tako se dela z njih norea, ampak ti silijo vedno bolj vanj. Ne premisli tak delavec, koliko mora trpeti, predno zasluži par centov, potem znese pa še te v malho, ktera ni nikdar prazna. Rajši bi tisti denar porabil kako drugače, ali dal tistim gospodom, ki nikdar nič ne delajo, pik v roke, pa naj sami poskusijo, kako se mora trdo delati za denar.

Moje pismo ne bo gotovo nobenega vzbudilo. Je težko, če oslu bolj dopoveduješ, bolj neumen se ti zdi. Delavec, dobro se ti godi. Na jedni strani imaš delodajalca, kateri gleda, da ne zasluži nič, na drugi strani pa zopet nebeske mešetarje, kateri te še ob tisto pripravijo, kar ti ostane. Da bi pa del po neumnosti preč vrženega denarja porabil za dobre knjige in časopise, ti pa ne pade v glavo. Tudi nimaš za take koristne stvari nikdar denarja.

Delavcev je malo zavednih, ampak kolikor jih je, se držijo hrabro. Kot ribič sredi morja smo mi z našo socialistično stranko med velikimi drugimi strankami. Močne so in velike ampak ne tako, da bi nas mogle potopiti. Pač pa vidimo mi, kako se potaplja sedežanje stranke in kako vzhaja novo svobodno solnce za delavce.

Spodbujajmo rojake po vseh državah, naj si naroče najboljši

delavski list Proletarec. Podpirajmo ga, dobivajmo novih naročnikov. Kadar pa pridejo veliki prazniki, pomagajmo tudi mi malo za naše trdnjave, to je za naš list Proletarec. S socialističnim pozdravom Leopold Straus.

Ole Elum, Wash.

Drago mi uredništvo: Tukaj vam pošiljam \$1.50 kot naročnino za Proletarec. Meni se ta list jako dopade. Čital sem ga pred enim letom, ali naročenega pa nisem imel poprej. Ja ne morem pozabiti, ker nam prinaša tako lepe nauke za nas delavce. Mi delavci bi se morali organizirati in vsak bi moral biti naročen na ta list.

Mati in oče sta nam dala nekatere nauke, nista pa nam povedala, kako naj bomo mi siromašni delavci na svetu. Z delavci se je delalo in se še dela, kot se je hotelo. Prišla pa je za delavca luč, socializem, kateri je začel zbirati v svoje okrožje vse, kateri so danes še brez pravic. Kakor je Krist hodil okrog revežev, tako hodi socializem tolažeč vsakega svetujoč vsem.

Ne morem dovolj priporočati Proletarca, kateri je v resnici delavski oče in mati. Nadalje sporočam, da napredujemo še precej dobro. Je tukaj dosti Slovencev, ki imajo zemljišča in hiše samo ledig smo še vsi, ker ni nič deklet. Tudi društveno smo zelo dobro preskrbljeni.

Pozdravljam vse čitatelje lista Proletarca. L. Z.

Kans. City, 20. marca.

enjeni urednik Proletarca! Sicer smo vpsoleni vedno, po dnevi in po noči. Po dnevi pri trudapolnem delu v tovarnah in zvečer na delu organizacije, da bi ljudstvo izprevidilo, kako bi lažje prišli do boljših časov in do prikrajsanja delavnega časa, da bi se nam ne bilo potreba mučiti po noči in da bi lahko vso stvar po dnevi uredili. Sedaj pa na delo. Vam pošiljam podporo za list Proletarec: Lovrene Gorjup 15 ct. ker nisem oženjen, en cent, ker nisem za cerkve nič dal, 24 ct. ker se zato tako zanimajo, 15 ct. ker so popi zgubili; 5 ct. da ga ne bo; 10 ct. živel st. Joč, da ga sem ne bode. John Kovačič: 10 ct. ker pravijo, da so me iz cerkvenega društva vrgli; 15 ct. ker sem sam odstopil in 10 ct., ker nisem prej oslov poznal. Josef Snój: 25 ct. ker se je dobra družba skupaj sešla in 25 ct. ker bolje napredujemo kot sem sami mislil. Simon Žerjav: 10 ct. za bombardon bas; 15 ct., da bi G. N. mazača kmalu pamet srečala; 25 ct. ker pravijo, da smo brez vere. Edvard Skala: 25 ct. da bi naši kljubi dobro vspevali. — Živela "Proletarec".

Kristan Petri: 25 ct. da Proletarec, da bode bolj napredoval; 10 ct. da bo G. N. preje papežev žegen dobil; 10 ct. ker se G. N. toliko zanima za Ciril in Metodovo družbo in 5 ct. da ga bomo v soboto že pili. S soc. pozdravom Josef Snój.

Avgust Bebel.

(Nadaljevanje)

Polovičarski prijatelji socializma so radi Bebla predstavljali kot "ortodoksnega" in "dogmatičnega" socialisti, kot človeka torej, ki je prisegel na gotove nauke pa potem slepo veruje vanje in oznanja kakor svete dogme. Tako pa more soditi le tista površnost, katere je v buržoaziji stokrat več nego temeljitosti. Avgust Bebel je preživel najhujše čase nemške socialne demokracije, vso dobo Bismarkovih protisocialističnih zakonov z neusmiljenimi progoni in v divjvo policijsko brutalnostjo. In v njem se je tedaj utrdila bojevost, ki je potem nešteto krat uganjala sovražnikom strah v kosti. Nikdar ga pa njegova značajna odločnost ni zaslepljevala in nikoli ni napravila iz njega starokopitneža. Bebel je bil vedno učitelj pa tudi učeneč. Čvrsto uprt je njegov pogled v sijajni cilj socializma in njegova vera v končno zmago je neomajena. Kdor ga je le enkrat slišal govoriti, se je moral prepričati, da je njegovo zaupanje v krasno, svobodno bodočnost delaskega razreda enako zavesti in znanju. Ali njegove oči

vedno odprte za današnji dan in za njegove potrebe. To se lahko spozna iz njegovih spisov; iz njegovega delovanja v nemškem parlamentu in tudi iz njegovih nastopov na mednarodnih socialističnih zborih.

Svoje čisto mednarodno mišljenje je Bebel pokazal tudi s svojim odločnim bojem zoper politiko, ki jo vodi pruska, odnosno nemška vlada proti Poljakom. S peresom in z govorom se je bojeval za enake pravice narodov in mnogo njegovih izrekov bi lahko naveli, katerih bi se vsak zatiran narod lahko poslužil zoper svoje zatiralec. Tudi pravice zatiranja nekulturnih afričanskih narodov ni nikdar priznal, brezobzirno je zaradi tega vedno pobijal nemško kolonialno politiko.

Tako je sedemdesetletnica Beblova res radosen dan ne le za nemški proletarijat, temveč za zavedno delavstvo vsega sveta, ki želi sebi dobro, želeče Augustu Beblu na današnji dan iz vsega srca še mnogo, mnogo let!

Avgust Bebel je bil rojen dne 22. februarja 1840 v Kelmorajnu (Köln). Izučil se je strugarja in se je že v mladih letih zanimal za delavska vprašanja. Leta 1860 je prišel kot pomočnik v Lipsko. In tam se je seznanil z raznimi agitatorji, ni pa prišel v socialno-demokratski krog. Njegova največja želja je bila takrat, postati samostalen. To mu je delalo velike težave, zakaj Saško je pač leta 1863 vpeljala obrtno svobodo, toda on je v Lipskem veljal za inozemca in si je moral še le za 150 dolarjev, kar je bilo v tistem času zanj mnogo deparja, kupiti saksosko državljanstvo. Leta 1864 je postal mojster in je moral kmalu izkusiti vse gospodarske baidkosti tega stanu, tembolj, ker so ga drugi mojstri sovražili zaradi njegovih poizkusov, izboljšati svojim pomočnikom položaj. Dajal jim je nekoliko boljše plačo in delali so pri njem pol ure manj, kakor pa pri drugih mojstrih. Brez kapitala je bilo tedaj že skoro nemogoče izhajati. Ko so pa podjetniki izpoznali njegovo delovanje med delavstvom, kjer je leta 1865 postal predsednik lipskega delavskega izobraževalnega društva in član stalnega odbora nemških delavskih društev, so dosegli, da se je njegova delavnica skoraj bojkotirala.

Še hujše je postalo v letih 1870 in 1871, ko vsled vojne skoraj ni bilo dela. Po zimi sredi vojne je prišel v preiskovalni zapor, kjer je sedel 102 dni. V tem času je delo popolnoma usahnilo.

Že leta 1867 je bil Bebel v okraju Glauchau Meerane izvoljen v tedanji severonemški parlament, leta 1871 pa v novi nemški državni zbor. Od leta 1869 je bil sodnik lista "Der Volkstaat" v Lipskem.

Po končani vojni so se gospodarske razmere izboljšale. Miliarde, ko so prišle iz Francije v Nemčijo, so dajale nekaj časa tudi malim obrtnikom zaslužka. Zato so se pa poostri politični boji. Bebel si je bil že priboril socialno-demokratsko izpoznanje. In javno je že izražal svoje simpatije za pariško "Komuno" in z vso svojo zgovornostjo je kritiziral Bismarkovo politiko, zlasti pa, da je Franciji vzel Alzacijo in Loreno. Zaradi tega nastopa je bil obtožen veleizdaje in lipsko potratno sodišče ga je dne 26. marca 1862 sočasno z Liebknechtom obsodilo na 2. leti trdnjave; dne 6. julija je pa dobil še 9. mesecev ječe radi razžalitve nemškega cesarja. Dvaindvajset mesecev je odsedel v trdnjavi Hubertsburg.

Pozneje so ga nemška sodišča še večkrat preganjala in vsega skupaj je v nemških ječah preživel blizu pet let. Te čase je vedno rabil za pisateljskadelo, odnosno za pisateljske priprave. Leta 1889 je pa popolnoma opustil kupčijsko življenje ter se je popolnoma posvetil pisateljevanju, radi česar se je tudi leta 1890 preselil v Berlin.

Najbolj znana je njegova v šestih jezikih pisana in razširjena knjiga "Žena in socializem". Izmed njegovih važnejših del je omeniti sledeča: "Nemška kmečka vojna z ozirom na najvažnejša socialna gibanja srednjega veka" "Krščanstvo in socializem," "Mohamedansko-arabska kulturna doba," "Nedeljsko delo," "Charles Fourier," "O položaju pekovs-

kih delavcev" itd. Njegovo zadnje delo so spomini, ki jih je izdal v dveh knjigah pod naslovom "Iz mojega življenja". Njegova "žena" je doživela petdeseto izdajo.

ZMAGA.

Coeur d'Alene, Idaho. 11. marca. Delavci!

Boj za svobodo govora je končal s popolno zmago delavcev. Dobili bomo novo mestno odredbo. Vse naše tovariše bodo izpustili tako hitro iz ječe, kot jih je mogoče pomilostiti zakonitim potom. Dobili bomo tudi našo dvorano in časnik in vse drugo, kar nam je zadnje mesece jemala tolpa trinogov.

Jaz sem pod 2000 dolarjev varšćine za mesto Spokane, da varujemo naše zaupanje do sprave. Prosim vas, da obvestite vse čitatelje vašega lista, da ni potreba pošiljati denarja, ker bi morali pošiljateljem vrniti denar, kar bi provzročilo mnogo dela.

Nadalje prosimo vse delavske liste, da ponatisnejo to vest, ker sem z delom preobložen in nimam nalog vrniti denar, ki je bil poslan za obrambni sklad, ko so poravnani vsi računi. Z bratskim pozdravom Fred W. Heslewood, 1600 Bost Spokane, Wash.

Že večkrat smo poročali o junaškem boju delavcev v Spokane, Wash. za svobodo govora na ulici. Pa tudi večkrat smo izjavili, da smo prepričani, da bodo v tem boju podlegli kapitalisti in njih hlapci — mestni župan in njegovi kozaki.

Delavce so vklepali v železje, pretapali jih in stradali. S silo so hoteli zveste oprode kapitalistov na zapadu spremeniti Spokane v azijsko satrapijo. Ali sila ima tudi svoje meje. Vniči lahko telesno moč, ne more pa vničiti idej, ne more zaježiti pot napredku.

Zmaga v Spokane pa dokazuje ponovno, da delavci lahko dosežejo vse, če so le složni, da brutalna kapitalistična sila poka in se krha na vseh krajih.

Ta boj v Spokane, Wash. pa tudi dokazuje jasno kot beli dan, da je sohr. Friderik Engels zadel v črno, ko je dejal: Da delavci vničijo moč gospodujočih, ako spolnujejo zakone.

Člani industrialne svetovne zveze so provzročili, da so gospodujoči v Spokane, Wash. prišli v navskrižje z zakonom, ker so izrabili zakone. Gospodujočim je bil ta nastop delavcev neprijeten in proglasili so pravo delavcev za hudo delstvo. Ali delavci se niso vstrahšili tega. Za vsakim po nedolžnem obsojenem delavcu je nastopilo deset drugih. Kmalu so bile ječe prenapolnene; proletarci so se obnašali junaško v tem boju in zmagali so. Dokazali so delavcem v ameriški republiki kakšne krasne vspehe rodi delavska sloga. Da bi jo le delavci vsepovsod vzeli za zgled! To je naša želja!

ARETAČIJA NEVARNEGA PREKUCUHA.

(Lucatelli: "Cosi parlano due imbecilli.") Zadnjo noč, četrto po polnoči je spal gospod Paolo Tirrastoppaci župnik v fari sv. Filomene v Pignolisu, globoko in mirno spanje, kot je bilo že pri njemu v navadi, ko ga je glasno trkanje prebudilo iz spanja.

"Najbrž je lekarnar na voglu, ki se je vendar odločil, da sprejme zakramente," je govoril župnik. Stokajoč se je oblekel in šel po stopnjicah nizdol. Ali razočaranje! Vrata so se odprla sama in kar je videl, je bilo tako grozno, da je zaklical: "Revolucija!"

Stara majhna ulica je bila dozdnevno pretvorjena v čudo. Polnila jo je vmazana in razečapana množica. Tu so bili stoletni starčki, otroci z vodo v glavi in rmenokožo, ženske z ulice najnižje vrste in družinske skupine siromakov, ki so se bojazljivo tiščali drug ob drugu, da bi se ne zgubil v gneči. Pred njimi je stal mož, zavrt in plašč in kapuce potegneno preko oči.

"Prosim, odprite cerkev," je rekel neznanec s tujim povdankom, "ta gospoda mora vstopiti." "O, mama moja," je šepetal duhovnik. "Konec sveta je tu,"

In skušal je z lepa znebiti se čudežnega obiskovalca. "Prosim pridite zjutraj. Zdaj ne gre."

"Rekel sem vam, da odprite. Tu se ne gre za mašo. Ti državljani nimajo prenočišča, ker so jih gospodari sveta spodili s doma. Vi ste tukaj kot oskrbnik posestva, katero ni vaše. Če se ne motim, je lastnina Boga. Torej odprite; ti ljudje imajo pravico spati v božjem hramu!"

Duhovnik ni odgovoril. "Sploh pa zvršite lahko še boljše delo," je nadaljeval tujec. "V kuhinji imate dve pečeni kokiši. Lpo bi bilo, če bi ju dali tej stari ženi. Poleg tega imate buteljko marsale, s katero bi se lahko tle le gospod okrepčal. Ne mislite, da s tem podpiram alkoholizem. Mož ima živeti le še tri dni. Bolj je lačen alkohola kot kruha. Dajte mu še dve lire, da vsled gladu ne postane morilec. Ako imate še kaj denarja, ga razdelite med ženske."

Duhovnik je poskočil... "Ah — ne! To je preveč. Pomagajte! Držite, primite tatu! Naskočiti hočejo hišo božjo!" Množica se je bojazljivo razšla. Tujec je ostal sam. Na lice mesta prihiti policaji so ga aretirali.

"Vaše ime?" je vprašal stražmojster in je vzel knjižico v roke za beležke. "Jezus, sin Jožeta." "Rojen? kje?" "V Nazaretu." "Rokodelstvo?" "Človek propagande!" "Ali vam nisem rekel!" je dejal duhovnik in si mencial roki. "Ali vam nisem dejal, da je prekuh!"

Listu v podporo. Leopold Straus Frontenac, Kas. \$1. — Josef Makuca O'Fallon, Ill. Hvala.

Cleveland, O. 20. marca. Cenj. ured. in uprav. Proletarca! Priloženo pošljam listu v podporo Mony Order za \$2. pod sledečim besedilom:

Obrambni sklad za gosp. Poka von De Pofalba preostanek listu v podporo 85 ct. Pred obravnavo. Gospa C. K., da bi ga za pete obesili 10 ct; gosp. Francel pri K., da bi ga za muštafe obesili 10 ct; gosp. Debeli pri K., da bi ga za kurja očesa obesili 10 ct; gosp. France H., da bi čez jezero ušel 10 ct; gosp. Pozarelli, ker je za 14 funtov shujšal 10 ct; gosp. F. Č. ker je od straha tako s kladivom tolkel 10 ct.

Po obravnavi. Ker me niso mogli obsoditi in sem sam 10 ct; za sledečo zagonetko, katero ne more nobeden rešiti: 22. jan. posojeno 13. jan. vrnjeno in 2. febr. tirnjano 15 ct; Č. Da bi gos. M. L. nikdar več na ta način zadoščanja in časti iskal 5 ct ker smo bussnis mani tako boječi, da; si ne upamo resnično pritrđiti, 25 ct. — Skupaj \$2. John Meden.

Sodrug Frank Petrič, naš potovalni zastopnik, potuje ta teden po državi Kansas. Pooblaščen je pobirati storo in novo naročnino za "Proletarca", prejemat oglase, naročila za knjige in brošure itd. Sodrugom in prijateljem našega lista v Kansasu ga tople priporočamo.

PRAV KAR JE IZŠLA v založbi Slov. del. tiskovne družbe brošura "SOCIALISTIČNI KATEKIZEM."

Predelal za slovenske delavce v Ameriki sohr. Ivan Molek. Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistično propagando in živa potreba za vsakega razsodnega agitatorja, kateri rekrutira nove sodrugi. Priporočamo jo zlasti socialističnem klubom, da si je naroče večje število iztisov.

Cena posameznemu iztisu je 10 centov. Kdor pa naroči naenkrat 20 ali več iztisov, jih dobi pa po 5 centov komad. Naroča se pri upravnistvu "Proletarca" 2146. Blue Island Ave, Chicago City, Ill.

Socialist Party.

SLAVENSKI DELAVCI, GLASUJTE ZA DELAVSKE KANDIDATE!

Prihodnji terek, 5. aprila, se vrže v Chicago in po mnogih drugih mestih republike mestne volitve za aldermane in ponekod za uradniške cele uprave in župane. V Chicago so volitve samo za aldermane.

Socialistična stranka je postavila svoje kandidate povsod in na celi črti. Socialistični kandidati stojijo v prvi vrsti za korist delavskega stana, in kot aldermani in člani mestne uprave gledali bodo predvsem, da se delavstvu približe tiste pravice in gnotni poboljšek, za ktereja je danes na vseh koncih in krajih prikrajsano. Da delavci ne moremo pričakovati rešitve niti pomoči od zastopnikov starih strank, republikanske in demokratične, to je že lahko sprevidel vsak, kdor ni po vsi sili slegel in gluhal. Municipalni graft po vseh večjih mestih Amerike je pač dovolj dokaz, kako "gospodarijo" kapitalistične sluge po mestnih konciljih. Čicaški graft n. pr. že dosega kolosalno svoto 30 milijonov dolarjev, odkar imamo Bussejev režim. Trideset milijonov mestnega denarja ukradeno! Ako še to ljudem ne odpre oči, potem to ljudstvo res ne zasluži drugega kakor da ga še bolj oderejo in ogulijo.

Vsakega slovenskega delavca, trgovca in obrtnika, kateri je popoln državljan z volilno pravico in kateri se je dne 15. marca pravilno registriral v svojem volilnem precinetu, je torej sveta dolžnost, da 5. aprila glasuje za socialistični ticket. V 10 wardih, kjer je največ slovenskih volilcev, kandidira češki sodrug Steve Skala, ktereja naravno toplo priporočamo.

Sledeči sodrugi kandidirajo za aldermane v Chicago:

- Warda — Ime kandidata —
1. Axel Gustafson
 2. Robert Kurth
 3. Owen Brown
 4. C. J. Wegener
 5. Carl F. Gauger
 6. Michael J. De Muth
 7. Williams E. Bush
 8. William H. Bernat
 9. Jakob Lesser
 10. Steve Skala
 11. William Neuman
 12. Albert Cherney
 13. Walter Huggins
 14. John M. Collins
 15. J. T. Hammersmark
 16. Louis Alster
 17. William De Boer
 18. John A. Drexler
 19. John Horn
 20. W. E. Rodriguez
 21. John C. Chase
 22. Adolph H. Schuler
 23. Ernst Jordy
 24. Charles A. Grant
 25. C. B. Robel
 26. R. Magison
 27. Merle B. Haver
 28. Thomas Winkelhofer
 29. Harry Whittemiller
 30. Michael Sullivan
 31. William Hening
 32. Charles Bender
 33. Nels Anderson
 34. Lester Henson
 35. H. W. Harris

Materino Pismo.

(Spisal Andrija Vrhovinec.)

"Mati! Fedja! Ivan! — Brž sem! Glejte, glejte, koliko vojakov prihaja! Bo-li vojska?"
 "Brž naprej!" kričijo mlade deklice pri studencu; pustile so škafe in vdrle proti cesti. Nekoliko otrok je privrelo iz hiš in gledalo odprtih ust in oči, kaj se je dogodilo.
 Po vojaški cesti se je vlekla baterija poljskih topov. Zemlja se trese in bobni, težki topovi podrtavajo, konji se vspenjajo, otepajo z gostimi, kratkimi repi in nabijajo glave na vse strani, kakor da pozdravljajo dosadne muhe, ktere jim v celih rojih obletavajo golice.
 Kako ponosno se giblje četa! Človek bi rekel, da se vrača iz zmagonosnega boja. Glej jih, kako ponosno zrejo častniki raz svojih konj; kako gibčno se gibljejo težki topničarji v sedlih!
 Na cesti se igra s peskom malo dete. Zelo se je vglobilo v svojo igro. Ne vidi niti ne sliši bližajoče

se čete. Glej, komaj par korakov ga že loži od prvih konj . . . Deček riše s šibo male gladiče po pesku, smeje se in ploska z ročicama . . . Pravočasno je še to opazila mati, skočila k otroku in ga potegnila v stran . . .
 "Vaška sodruga!" zareži na obdva konitan in skokoma odjezdji mimo.
 "Od-mor!" iznenada zagrmí poveleja.
 Troblja zatrobi, par ostrih besed, žvenket sabelj . . .

Kako bi mignil, zginila je prejšna resnost z lice trudnih vojakov. Zapalili so si pipe, nekteri cigare, a mnogi cigarete "dramice" . . . Vaška cesta je namah oživela; vse je vrvelo. Najbolj so se drenjale dekleta, zaslanjale z dlanmi oči, da ne bi jih oviralo solnce pri pogledu na lepa, zdrava lica mladeničev in se sramežljivo smehljale ter metale skrivne poljube.
 Dospel je zadnji top. Pred njim na čelu jezditelja stražmojster Štefan Šerič. Nekako čudno žalosten je, domači nadtopničar Vencl Čapek napol glasno poje neko češko narodno pesem in meče zaključljene poglede lepi deklici, ki je stala ob cesti.
 "In naši pričajo kanoni, kanoniri da smo mi . . ."
 grmi na cesti. Najbolj upijejo triletniki, kajti to so njihovi zadnji manevri, zadnji dnevi vojaškega življenja. Jutri odidejo na dopust . . .

"Gospod stražmojster! Zakaj tako žalostni?" vpije Čapek Šeriču. "Samo še osemindeset ur, in potem . . . Juh . . . Hurrah!"
 Šerič se prisiljeno nasmeje. Iz žepa potegne pismo in čita:
 "Mili moj sin! Dragi Štefan! Iz tvojega dragega zadnjega pisma vidim, da si zdrav in da ti gre dobro. Tudi jaz sem, hvala bogu, zdrava in zaposlena kakor vedno.
 Pošiljam ti pet forintov za potne stroške. Ah, sinko dragi, ko bi ti znal, kako težko štejem ure in minute do tvojega prihoda! . . . Ta petak, ki ti ga pošiljam, dobi-la sem za tele naše kravice, ktere ase je nedavno otelila. Stare prešiče sem prodala, samo dva od-dojena sem pustila pri hiši. Stari hebič, kateri je stanoval pri nas, je umrl. — Tvoja Anka te tisoč in tisočkrat pozdravlja. Ubogo dekle, kako težko te pričakuje! Ni dneva, da ne bi vprašala zate. "O, kako težko ga čakam!" pravi "tri leta so že prešla, odkar ga nisem videla" . . . V noči od sobote na nedeljo imela sem grozne sanje. Sanjala sem: "Grem iz cerkve, a naproti, glej, mi pride Štefan. Ali, kako tužen je bil, oh, moj bog, kako tužen! Hotel mi je podati roko, a roka mu je krvava! Hotela sem krikniti, no — tedaj sem se pa iznenada izbudila. — "Mama", pravi ona, "ne pomeni li to kaj hudega?"
 "Kaj vendar misliš dete," rekla sem ji, "kdo naj danes še veruje v sanje!" Toda meni sami je bilo tako hudo, da se nisem mogla vzdržati solz. Tako mi je žal, za ta nbo go bitje. — Drugega ti nimam kaj pisati, temveč te pozdravljam iz sreca. Vrni se nam zdrav!
 Tvoja mati Mara.

Štefan zgane pismo, spravi ga nazaj v žep in se zatopi v žalostne misli . . .
 "Po-zor! Baterija ka-sa-a som!" zaori iznenada poveleja kapitana
 Mnogi, kateri je na topnu napol zadremal, skočil je prestrašen pokonec.
 Topničarji brzo hité k svojim topom, skačejo na konje, mahajo z bičji; zemlja se trese in za par trenutkov ostane samo oblak prahu začudenim kmetom.
 "alo-o-opp!"
 Konji, topovi, vojaki vse leti kot strela nekam in končno se ustavijo na jednem hribu. Gori so; namestili so topove in odprli ogenj na "sovražnika". V daljavi se nekaj blišči, to je sovražno topništvo
 Začel se je boj na obeh straneh. Gromovito pokanje kanonov stresa zrak in maši ušesa. Kakor čebele okrog panjev, vršijo vojaški okrog topov.
 "Naprej! Naprej!" goni drug drugega.
 Šeričev top mora ustreliti. Strel je več notri, a Čapek drži vžigalno vrvice, da zapali.
 Šerič nekaj popravlja pri cevi, odpre zavorko in po predpisu bi

moral brž skočiti na stran. Topot, čudno, ne gre mu stvar od roke. Toda Čapek je že potegnul vžigalno nit . . .
 Strel zagrmí, kratek blisk okrog topovega žrela . . . a Šerič pade kot panj na zemljo. — Vsi navzoči skočijo k njemu.
 Ustavijo pokanje. Kapitan hitro pridrvi in hkratu razume vse. Šerič leži v jarku nezorane zemlje in vzdihuje, ječi . . . Lice mu je od saj črno, a iz obrv, trepalnic in brkov se je nalahko dvignil majhen dim. Desna roka se mu je neprestano tresla. Ali to ni bila več človeška roka. Bil je samo krvavi kup mesa . . . Polkovniški zdravnik naglo prileti, pregleda rano in tužno maje z glavo.
 "Življenju ne preti nevarnost" — tolaži okoli stoječe in preplašene tovariše Štefanove. "Tudi o-čem ni škode, toda roka se mora v rami odrezati". Zapove, da naj ranjencu sledejo sukujno in preiskuje rano. Iz sraceje Štefanove padlo je pismo . . . pismo njegove matere . . . In pograbil ga je veter in odnesel daleč, tam nekam daleč . . .

Težka žalost in bolečina zavladada je v sredi mladih in krepkih mladeničev . . . Šerič leži . . . leži . . . leži . . . drhti, a nato se iznenada dvigne in joka in težkim vzdihom pade v nesvest . . . In bil je takrat kakor mali, mali zgaženi črvček, ki ga je pogazila neusmiljena človeška noga, in on zdaj trepeče v zadnjih trzajih svojega majhnega toda sladkega, ah toli sladkega življenja . . .
 In oni lepi in krepki mladeniči, nehote so potegnili rute, a tisto, kar so otrli iz svojih oči, bilo je podobno dijademu . . . Da, bil je dijadem . . . Dijadem iz samih briljantov: sočutja, človekoljubja, prijateljstva, sreca in duše . . . O, ljudje, ljudje, čemu to? . . . Čemul!

Poslov. — k.

Pozor agitatorji!

Našim zastopnikom in vsem tistim, ki iščejo novih naročnikov za "Proletarca" naznanjamo, da dobi vsakdo, ki pošlje pet novih celoletnih naročnikov, roman po imenu: **DŽUNGEL** zastonj.
 . . . Požurite se! Džungel je velika povest, v lepo vezani knjigi. Če hočete imeti drugi teden to povest, ki je zajeta iz delavskega življenja in spisana po znanem soc. avtorju U. Sinclairju, tedaj pošljite novih naročnikov in knjiga se vam pošlje zastonj na vaš dom.
 Hočete knjigo Džungel zastonj?

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo," edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

SLOVENSKI DELAVCI!
Naročajte knjigo Upt. Sinclaira:
"DŽUNGEL"
 največji socialni roman 20. stoletja. Knjiga je pred kratkim izšla v slovenskem prevodu in se že razpošilja.
 Cena s poštno vred \$1.25.
 Naroča se pri upr. "Proletarca", 2146 Blue Island ave., Chicago, Illinois.

FRANK UDOVIČ,
EKSPRESMAN
 1343 W. 18th Street
 pri Blue Island Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
 Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri ntem. Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS
 kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stalno stroko se oglašite pri
W. J. BRENNAN,
 1132—1st St. La Salle, Ill.
 TELEPHONE 380 R.

Velika bodočnost.
 Preteklosti ne moremo izpremeniti, ampak bodočnost je v naši moči, če skrbite. Sedaj ste na meji preteklosti in bodočnosti. Če vaša preteklost ni bila dobra, vam krepka volja zravna pot skozi bodočnost. Če niste dovolj skrbeli za svoje zdravje, če ste bili nezmerni v jedi in pijači, malomarni v izpolnovanju zdravstvenih postav, prač dobro veste, da so vaša prebavila najprej trpela, in stremite morate za tem, da jim povrnete popolno delavnost. Uživate Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To vam izpere ustroj, očisti kri in okrepi vse organe telesne. Očvrsti vam voljo in vas usposobi, brez strahu gledati v lice bodočnosti. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je zanesljivo družinsko zdravilo pri boleznih želodca, drobja, krvi in živčevja. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

NAŠI ZASTOPNIKI
 La Salle, Ill.: John Puček.
 Conemaugh, Pa.: Frank Podboj.
 St. Louis, Mo.: Vincent Cain-kar.
 Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.
 Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.
 Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.
 Tony Mrak za Hackett, Pa., in okolice.
 Joe Pajk za Pennsylvanije.
 John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.
 Frank Črne, Cleveland, O.
 Rook Springs, Wyo.: Valentin Staliek.
 Za Chicago in okolico sta naša zastopnika Mike Kulovec in John Jerab.
 Anton Sterle, Box 368, Chisholm, Minn.
 Anton Jalovčan, za Hudson, Wyo.
 Lorain, O. in okolico: Frank Vevar.
 Kenosha, Wis.: Ignac Radovan.
 Darragh, Pa. in okolico: Ivan Ring.
 Hibbing, Minn.: Frank Hitti.
 Za Minnesota: Jernej Črnogoj, Box 477 Eveleth.
 Louis Glažar za Sygan in okolico.
 Frank Verbaj, Vandling, Pa., box 135.
 Frank Cirk, za Cleveland in okolico.
 Filip Godina, za Indianapolis, Zastopnik: Jožef Radelj, box 257, Frontenac, Kans.
 Za severon stran Chicago: Joe Zavertrnik ml. 440 N. Curtis St.
 Anton Meseč, Indianapolis, Ind. za okolico (Severno stran.)
 John Gašperin, 22. Stagg St. Brooklyn, N. Y.
 Nick Vuksinič, Chisholm, Minn. za ta okraj in okolico.
 Lozakar Gasper v Cumberlandu, Wyo.
 Pongrac Jurse, za E. in W. Mineral, Kans.
 Frank Vogel, b. 134. Girard, Kans. in za Franklin, Kans.

KDOR HOČE IMETI
 dobro obleko najnovejšega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri
MIKE KASTRUN-U, krojač
 na 1842 So. Center ave., Chicago, Ill. Izdeluje tudi ženske obleke po vseh krojih. — Pridite in pogledajte!

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK,
 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste
 za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.
VAC. KROUPA,
 1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!
 Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.
John Košiček,
 1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom!
 naznanjamo, da izdelujemo radnovrtno obleke, po najnovejšem kroju. Unizsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebitine, k spa. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem
J. J. DVORAK & CO.
 UNION CLOTHIERS-TAILORS
 599-600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA
Povsod cenijo. Zato pojdite k
Wilke
kteri izvrstno fotografuje.
Najboljše delo. Cene zmerne.
 1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
 NA VOGALU 14. PLACE.
 TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.
Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.
Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.
V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, krav, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.
 Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,**
PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE
 1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh
 brez noža in bolečin
Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)
 Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Stricture. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in bolezi tičočih se možkih.
 Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov brezuspešno, da posejdem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.
 Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati—le za vspešno. Ozdravim pozitivno feledečne bolezi, pljučna, na jetra in ledvice ne glede kako stara je bolezen.
 Tajne moške bolezi zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne osenoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vođa. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezi in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.
 . . . Zenske bolezi v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. —Zastrupljeni in vse druge kožne bolezi kakor prišče, ture, garje, otekline.—Močni tok in druge bolezi. Preišče in svetuje zastonj.
DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)
 Uraduje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo!"

I. STRAUB URAR
 1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
 Ima večjo zalogo ur, veriže, prestonov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.
 Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.
 za slovenska društva najbolje preskrbi
Emil Bachman
 1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom!
 naznanjamo, da izdelujemo radnovrtno obleke, po najnovejšem kroju. Unizsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebitine, k spa. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem
J. J. DVORAK & CO.
 UNION CLOTHIERS-TAILORS
 599-600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA
Povsod cenijo. Zato pojdite k
Wilke
kteri izvrstno fotografuje.
Najboljše delo. Cene zmerne.
 1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
 NA VOGALU 14. PLACE.
 TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.
Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.
Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.
V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, krav, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.
 Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,**
PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE
 1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh
 brez noža in bolečin
Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)
 Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Stricture. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in bolezi tičočih se možkih.
 Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov brezuspešno, da posejdem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.
 Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati—le za vspešno. Ozdravim pozitivno feledečne bolezi, pljučna, na jetra in ledvice ne glede kako stara je bolezen.
 Tajne moške bolezi zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne osenoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vođa. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezi in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.
 . . . Zenske bolezi v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. —Zastrupljeni in vse druge kožne bolezi kakor prišče, ture, garje, otekline.—Močni tok in druge bolezi. Preišče in svetuje zastonj.
DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)
 Uraduje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

Hzizantema in Cimbas.

(Spisal Milan Pugelj.)

(Nadaljevanje.)

In zgodil se po njihovih mislih: na starega leta jutro pride vaški mucek Brunde, zavija usta, miga s prsti in kaže proti gozdu. Mater prime za krilo in mene za roko in naju vodi po hosti.

V grapi leži oče, krvav in mrtev.

Kdo ga je ubil? Kder je poznal očeta in Logarja, tisti je dobro vedel, kdo je ubijalec.

In sama z materjo zivotariva dalje. Osemnajst let imam, v gorilom kamenje, kar prisluzim, vse dam materi. Postala je starka, več ne more delati. Ne pijančujem, ne kvartopirim, tudi za dekleti ne lazim: me sploh ne brigajo. Tisto puško, ki visi na klinu poleg duri, snamem včasih pod večer in jo vržem preko rame. Od lepih jesenskih večerih želim v grmovju in čakam. Veselje imam do lona, hej, pravim ti, pravo strast imam.

In nekdo me udari. Če bi bila moja glava skala, bi se bila takrat razdrobila. Ali ni bila. Niti zavest mi ni omeglela. Okrenil "Pozdravljen logar!"

Junak sem danes in tudi takrat sem bil. Kakor snop sem ga položil na tla, z devico sem držal za roke in z desnico za vrat.

"Pustite me!" — je govoril s pridruženim in komaj umljivim glasom. — "Če me ne izpustite, boš zaprt kakor pes!"

"Dobro!" — sem pritrtil. "Ja pa ti moraš še prej biti tepen kakor slama!"

Da ni več ugovarjal, sem oprjel njegov vrat krepkeje.

"Kdo je ubil očeta?" — sem ga vprašal. "Kdo je hotel ubiti me ne zaradi igrače?"

Dvignil sem ga od tal, vrgel ob korevine kakor lačen berač gnjilo jabolko in odšel sem, ne da bi se ozrl.

Drugi dan so prišli pome žandarji.

"Zbogom, mati" — sem rekel starki, ki je ihtela in jokala in se mi resnično smilila. Skoro žal mi je bilo, da sem poškodoval Logarja. "Zdravi ostanite" — sem rekel, "in Bog daj, da bi se še kdaj zdrava videla!"

Hudo mi je bilo; nikoli več se nisva videla.

Žandarji so me gnali naravnost v mesto, tam v veliko hišo, me vodili po hodnikih in stopnjicah zdaj na levo, zdaj na desno, zdaj naprej, zdaj v stran, zdaj nazvgor, zdaj navzdol in nazadnje v ječo.

Tako in tako! Štiri leta sem preživel v vlažni in mrzli luknji, vsakega drugega bi bilo v enem letu končec. Ali mene ni bilo. Samo shujšal sem. Kostiso mi molele iz obraza kakor osti, roke so postale nekam dolge in podobne nekakšnim ploščatim palicam, stopali na nogah so bile kakor dva ozka lesena loparja. Obleko so mi prinesli, ko sem odhajal, tisto, v kateri so me pred šterimi leti prijeli, da, in pravim, tako je bilo, kakor bi oblačil slamnato in leseno strašilo sredi prosa. Po hlačnicah in rokavjih sem pretikal svoje nerodne prekleje, hlače, ki sem jih privezal z vrvice naše, so bile nabrane okoli pasa, kakor stisnjena mošnjica, noge so plesale po čevljih kakor premajhna osa v prevelikem osovniku, klobuk je visel na glavi kakor bi ga bil na kol nataknil.

In tak sem korakal naravnost proti domu. In vesel sem bil. Fantiček, prostost, tista prostost, ki je štiri leta nisem okušal, hej — bila je moja. Kamor sem hotel in kadar sem hotel in kjer sem hotel. Zopet sem imel pravo voljo kakor človek. Doma je umrla mati — neboška luč naj ji sije — še pred tremi leti je umrla; bajta je zapustila meni in tisto njivo za njo. In gosposka je vse skupaj prodala: tisti trud si je poplačala, ki ga je imela z menoj. Naj vzame vse skupaj, samo da mi je vrnila prostost.

V nedeljo zjutraj je bilo, maja meseca, kakor se natanko spominjam. Koder sem hodil, je vse na levo in na desno zelenelo in cvetelo in pelo. Škrjanci v zraku, ščinkavec v drevju, kosi v grmovju, da, še vrane, srake in kavke so se oglašale drugače kakor po navadi. Ne tako sirovo kakor po

zimi, vse bolj mehko, nekako smešno prijazno.

Res! Mene je vse veselilo tisto dopoldne. Še metulja sem bil vesel, ki je letel pisan in lahkokrkl preko ceste. Če sem videl po poti gomaziti hrošča, sem ga pobral in vrgel v grmovje. Voz bi prišel mimo ali človek in bi ga pohodil. Vse rado živi. Tudi hrošči! No, vidiš!

Ko sem prišel v domači vas, je prav zvonilo z vsemi zvonovi. Jako mala fara je pri nas, majhne zvonove imamo, in ljudje jih oponašajo:

Cel dan plevem, kruha nimam, domov pridem, cvrtje je-em, je-em, je-em!

Tako so peli, videli, in vesel sem jih bil kakor besed dobrega prijatelja. Kdaj jih že nisem slišal, kaj ne! Kričanje paznikov sem poslušal in tisti sirovi zvonec, ki je oznanjal slabo kosilo: bem-der, bem-der, bem-der! Zdaj pa sem naenkrat prost, sredi domačega polja hodim, solnce mi sije na glavo, zvonik domače cerkve me že vidi, in domači zvonovi me pozdravljajo.

Pridem v vas in gledam okrog sebe. Pa me nihče ne pozna. Glej ga tam, ga že vidim Martinčka, sosedovega Martinčka, ki sva bila najboljša prijatelja.

"Pozdravljen bodi, Martinček! Doma sem in tako prost kot ti!"

Pozdravim ga, roko mu ponudim in po mladem dekletu povprašam, ki gre tik njega.

"Žena je" — pravi. E, da! Glej ti njega, kakšno lepo ženico ima, si mislim.

"Pa kdaj si se oženil, Martinček, pa kje si našel tako lepeličko dekle, pa kako ji je ime, praviš, Martinček?"

Njegove sreče sem se veselil, ne svoje. Moja je bila vendar neznatna: samo prostost, nič drugega. Njegove sreče sem bil torej vesel, pa se je grdo držal in se delal, kakor bi se dobro ne poznala. In žena je stopila naprej in ga klicala za seboj. Šla sta, in tudi jaz sem šel kakor onadva: v cerkev.

Na sredo cerkve sem stopil in sem gledal naokrog. Ej, da! Kdaj že nisem bil v domači cerkvi! Kdaj že nisem videl našega farnege patrona, svetega Mihaela, ki stoji na oblaku z mečem ob boku, s čelado naglavi in s tehtnico v roki! Kdaj že nisem videl, kako tehta duše in jih pošilja natanko po njihovem zaslužju v pekel ali nebesa! In sveta Jedert prede tam v stranskem oltarju in miši plezajo na vreteno in klestijo prejo. Lepa je in lepo gleda z oltarja dol po cerkvi gostoljubna svetnica, ki daje dušam umrlih prvo noč posteljo in prenočišče. In v drugem stranskem oltarju jaše vedno iskrega vranca spomladanski svetnik sveti Jurij in poganja baš snileo v zmajavo gorečo žrelo.

Še tistega župnika imamo, logarjevega brata, ki pa pravijo o njem, da mu ni niti podoben in da je svet mož. On pride na prižnico in razlaga besedo božjo. O dobrem pastirju govori, ki najde v grmovju izgubljeno ovco. Oprti po na name in nese k čredi. Tako govori in gleda, in kri mu gre v glavo. Vedno glasneje so njegove besede, nenadoma iztegne roko in kaže naravnost name.

"Glejte ga" — kričel — "glejte ga ubijalec! Spravite ga iz cerkve, vrzite ga na plano, prijatelj v gospodu, možje kristjanski! Ta je svet kraj, kjer stoji noge njegaja, ubijalec!"

Vse se gnete okoli mene, deset rok se me oprijemlje, deset pesti me peha iz cerkve. Tudi Martinček.

"Kaj delaš z menoj, Martinček, prijatelj!" — ga vprašam med cerkvenimi durmi, pogledam mu prijazno v oči in stori se mi inako. "Kaj sem ti napravil, prijatelj, da me pehaš?"

Saj bi se lahko branil, ali žalost mi ne pusti. Res, žalost! In tudi srce ne! Kako bi se pehal s prijateljem, kako bi se pretepal z domačimi ljudmi!!

Skozi vas grem proti polju, preko polja naprej proti hólmu, hodim tako in solze imam v očeh. Glej, domača vas je le domača, znanci so le znanci, prijatelj je le prijatelj! Kaj če ne mara zate tujina, kaj če te zavrne! Lahko je pozabiti takozlo! Kaj če te ozmerja neznanec, fantiček! Hrbet mu obrneš in pozabiš nanj! Kaj če te pahne sovražnik! Vneš mu,

kakor je zaslužil in smeješ se njegovemu spominu. Ali domača vas, fant, kadar ti pokaže domača vas hrbet, kadar te znanec opsuje, kadar te pahne prijatelj preko praga, to je drugače. Če si pošten in imaš srce kakor človek, ne boš sovražil domače vasi, se ne boš prepiral z znanecem, ki te grdi, mirno se boš umaknil prijatelju, ki te tepe. Ali hudo ti bo v duši, peklo te bo, kakor bi se našel vanjo sam oganjen pogubljenja. Ljubše bi ti bilo, da bi te pobil tujec s kamenom sredi ceste, kakor pa da je ošvrknil prijatelj z zlobnim pogledom.

Sam hodim tako s svojo žalostjo naprej in ves sem obupan. Pride ti nekaj nadme, kakor še ne nikoli prej. Tako se mi zdi in tako čutim, da ni zame na vsem svetu nikakšnega veselja več, da je že zame vse minilo, da je vsa moja bodočnost nekako prokleta. Najbolje je — tako sem si mislil — da se obesim. Obesim kar na drevo ob poti in vsega bo konec. Satan bi imel pečenko: prav je tako! Ubijalec sem!

Komu bi bilo žal za menoj? Nikomur! Nimam ne očeta ne matere, ne sestre, ne brata, tudi prijatelja ne! Če bi me našli mrtvega tisti, ki me poznajo, bi komaj zmajali z rameni.

"Prav je storil!" bi dejali. "On je bil vsem na potu!"

In jezili bi se, ker bi morali zagrebati moje truplo.

Tako sem mislil, ko sem prišel do tistega gabra, ki sem ti ga kazal. Meni je pravil o njem oče, kadar sem šel z njim mimo njega. Da se je obesilo že troje ljudi nanj, je pripovedoval in da hodijo od temnih in vetrovnih jesenskih nočeh nazaj, sedijo pod njim in kvartajo. Do jutra igrajo na kvarce, nič ne govorijo, a oči se jim svetijo kakor mačkam.

In res je tisti gaber kakor našel za obešanje. Ves je vijugast, ves poniglav in spačen, kakor hudooben stavec. In suhe in trhlje veje izteza naravnost proti cesti, kakor bi vabil. In če ga po noči pogledaš, se ti zdi, da ima obraz. Zelen obraz z zategnjenimi očmi, spačenimi ustmi, grbastim nosom in temnosivo brado do zemlje.

Prišel sem do njega in sem sedel pod njegove veje. Nič me ni bilo strah. Naj pridejo kvartopirci z mačjimi očmi, sem si mislil, naj pridejo, pa bomo kvartalili skupaj. Skupaj metali kvarte in vse zaigrali. Četudi dušo in življenje! Naj gre vse skupaj do vraga!

(Nadaljevanje prih.)

Kaj so socialisti storili v Milwaukee.

Dostikrat čujemo: Kaj naj stori socialistična manjšina v mestnem ali postavodajnem zastopu? Kaj zamore narediti par socialistov, ako so izvoljeni, proti ogromni večini nasprotnikov v zbornici?

Le počasi! V Milwaukee, Wis., ima socialistična stranka deset aldermanov iz med petintrideset, šest supervizorjev iz med šestnajstih, tri izmed petnajstih šolskih nadzornikov; dalje je eden socialistični senator v senatu države Wisconsin in med trintridesetih in tri zastopniki v postavodajni izmed sto članov zbornice. Kaj naj stori ta neznatna manjšina proti tako ogromni večini?

Naravno, nihče ne more pričakovati, da bi teh par sodrugov v mestnem ali postavodajnem zastopu sklepalo zakone in ordinance. Toda ravno v Wisconsinu so socialisti dokazali, da zamore tudi manjšina pravih in odločnih mož, ako nastopajo složno, narediti vseh kljub nasprotujoči večini.

Socialisti v Milwaukee so na primer ravnokar izvojevali v mestnem svetu resolucijo, ki določa, da morajo imeti unijski delavci prednost pri vsem mestnem delu in kontraktih. Kapitalistični politiki naravno niso bili za to resolucijo; toda volitve so pred vratmi in kapitalisti se ne bi radi zamerili delavcem, zato so se bridko pritožili, da jih socialisti "izigravajo" — in glasovali so za resolucijo.

V drugem slučaju, za časa štrajka livarjev, so socialistični aldermani v Milwaukee prisilili mestni koncil, da je sprejel resolucijo, ki je izražala odprte simpatije s štrajkarji. Vspeli so s tem, da so

pozvali delavce, da naj zasedejo galerijo v mestni dvorani. Republikanski in demokratični aldermani se niso upali vpričo delavcev nasprotovati resoluciji, in glasovali so za njo. Dalje so socialistični aldermani v Milwaukee izvojevali določbo za municipalni ali javni kamnolom. To določbo je potem seveda zavrnila državna postavodaja, ktera ima po milwaškem chartarju (svobodnici) zadnjo besedo v takih stvareh.

Socialistični zastopniki v postavodajni države Wisconsin, kteri so še v večji manjšini, so tudi prodrli z mnogimi dobrimi zakonskimi predlogi v korist delavcev. Izvojevali so boljše protekcijo proti nesrečam in sredstva za boljše zdravstvene razmere v fabrikah. Pridobili so delavcem več pravice pri sodiških, in posrečilo se jim je tudi, da je bil sprejet njih predlog za osemurni delavnik za vse telegrafiste v državi, dasi je bil pozneje ta predlog kot zakon proglašen "protiustaven."

Pa to še ni vse. Naši sodrugi v postavodajni in v koncilu v Milwaukee so vložili nebroj drugih zakonskih predlogov, ktere je pa zamorila nasprotna večina. Ti predlogi so bili velike važnosti za delavstvo kot n. pr. splošni osemurni delavnik; onemogčenje sodniških prepovedi ali takozvanih "injunctioev"; prepoved otroškega dela; prost prigrizek za revno šolsko mladino in javnih solah; odprava privatne lastnine po municipalnih in celo po celi državi; državna pomoč ubogim; penzija za pohabljene, onemogle in stare delavce; iniciativa, splošno glasovanje v zakonskih predlogih, preklic mandatov in mnogo drugega.

Sodrugi so se borili moško, da bi bili sprejeti ti predlogi, a pobila jih je večina republikanskih in demokratičnih zastopnikov.

Na drugi strani so pa ti socialisti v wiskonski postavodajni neusmiljeno pobijali protidelavske predloge, ki jih je stavila nasprotna večina; in vspeli so, da je bilo mnogo teh delavstvu sovražnih predlogov, če že ne odklonjenih, pa vsaj "preloženih".

Tukaj je torej dokaz, da zamore tudi socialistična manjšina v mestnem ali postavodajnem zastopu doseči lepe uspehe. Eno je pibito: En sam socialist v postavodajni zbornici zamore narediti več kakor pa petdeset agitatorjev in organizatorjev, kteri hodijo od mesta do mesta in na uličnih voglih razkladajo socializem. Socialist v zbornici, če že drugega ne more storiti, gleda vsaj kapitalističnim zastopnikom na prste. Kapitalisti se milionkrat bolj boje socialistov v zbornici kot pa v tvojnici. Končno je pa socialist v zbornici izpostavljen javni tribuni ljudske sodbe, ki resno sodi o njegovem delu in ktera mu ob vsaki priliki njegovega odločnega nastopa za delavske pravice pridobi nove simpatije med nezavednim proletariatom. Dokaz je zopet Wisconsin, kjer naša stranka v splošnem uživa več naklonjenosti in respekta kot pa v kteri drugi državi ali teritoriji naše republike.

Skrajni čas je torej, da bodočo jesen, ko se vrše volitve zastopnikov za zvezni kongres, pošlje socialistična stranka najmanj par sodrugov v Washingtonsko zbornico.

Kje je? Mike Maci, doma iz Lazov pri Ljubljani. Za njega bi rad poizvedel Frank Brgant, box 78, Yale, Kas.

(3 x)

KAKO SO NASTALE VERE IN BOGOVI?

Ta interesantna razprava iz podpisa slavnega Ingersola se dobi v slovenskem prevodu sedaj za samo 15 centov! Pišite na izdajatelja IVAN KAKERJA, 1922 S. Laflin St., CHICAGO, ILL.

LOUIS RABSEL modernno urejen salun NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

JOS. PREZEL, Slovenska Grocerija, 1932 West 22nd Street, med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

Najboljše in najfinejše oblike so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago. Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov. Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri zavijta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v alehernih lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Podpisana se priporočava Slovencem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago do bro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans 1802 S. Centre Ave. Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkusjen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporočajo rojakom za obišien obisk.

POZOR!

Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka, 1215 W. 18th St., Thalia Hall Bldg., CHICAGO, ILL.

Angleščina brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y. Pišite po cenik knjig!

Aka hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U 1903 Blue Island Ave. Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane iz najboljšega materiala, ki se prodaja za \$4.00. To nam zagotovi in prinese 100 novih odjemalcev k tisočem družih, kterim smo prodajali od leta 1876—to je 33 let pod trdko Jos. Kralj. Vsi ti so iznašli, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka naših britev je garantirana in mi damo v slučaju, da ni komu britev po volji, damo popolno zadoščenje dotičniku. Nihče ne more oceniti britve predne je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dobre, jih lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam je le \$2.00. Brustimo tudi stare britve, za kar računamo 25c, za Chicago. Za izven mesta je plačati 5c več za poštnino.

JOS. KRAL, 1147 W. 18th Street, CHICAGO, ILL.

Dr. Wm. A. Lurie, IZKUSEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Auda's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi. Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldno, izvzemši nedelje.

Stanovanje: 2757 W. 22nd Street. Telephone, Canal 859.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER" Kaj ti koristijo močne mišice, če trpiš na revmatizmu. PAIN-EXPELLER dobro virgujen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke. Po 25c in 50c v vsaki lekarni. F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St., NEW YORK. Pozor! Na varstveno znamko s sidrom.

Joseph Kratky, 1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar vsake vrste. Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radakovič 1458 So. Centre Ave. CHICAGO.

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON s modernim kegjiščem

Sveže pivo v sodčkih in butaljkah in druge raznovrstne pijače ter unijeke smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrezba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim-Slovencem se toplo priporoč

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoč

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065. Office Phone Main 3065. Residence Phone Irving 4179

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice. Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in čisto dobrega vina k

Frank Mladiču 1832 S. Centre Ave.

tam se bomo imeli po domače. To je pogovor s ceste, ki priča o mojem saloonu.

Frank Mladič, 1832 S. Centre Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravnika preiskava brezplačno—plačati je le zdavila, 1924—26 Blue Island Ave., Chicago. Za dve ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeti bolniki naj pišelo slovenski.